

**Sprawozdanie z realizacji
Programu opieki nad zabytkami
Gminy Miejskiej Lubawa za lata 2023-2024**

Lubawa, styczeń 2025

Wstęp

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z realizacji programów opieki nad zabytkami sporządza się co dwa lata sprawozdanie, które organ wykonawczy przedstawia organowi stanowiącemu gminy.

Niniejsze sprawozdanie z realizacji Programu opieki nad zabytkami Gminy Miejskiej Lubawa za lata 2021-2024 obejmuje okres od 2023 do 2024 roku. Na LII zwyczajnej sesji Rady Miasta Lubawa w dniu 31 marca 2023 r. zostało przyjęte „Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Miasta Lubawa za lata 2021 – 2022.

Podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami jest ewidencja zabytków. Gminna Ewidencja zabytków została utworzona Zarządzeniem Nr 40/2013 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie założenia gminnej ewidencji zabytków miasta Lubawa. W 2019 roku została ona zaktualizowana i ujednolicona Zarządzeniem Nr 68/2019 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 12 września 2019 r. w sprawie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków miasta Lubawa.

Obecny Program został przyjęty Uchwałą Nr XXIX/272/2021 Rady Miasta Lubawa z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Gminy Miejskiej Lubawa na lata 2021-2024”.

Nadrzędnym celem planu w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest ochrona oraz efektywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym, w tym dążenie do poprawy stanu zabytków, ich konserwacji, rekonstrukcji, adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym. Cel nadrzędny realizowany jest poprzez wieloletnie działania polegające na:

- planowym i konsekwentnym realizowaniem zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków,
- powiązaniem zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gminy,
- wykorzystaniem walorów zabytkowych jako czynnika wpływającego na rozwój i promocję gminy,
- uwzględnianiu ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu w dokumentach planistycznych miasta,
- wspieraniem projektów pośrednio związanych z opieką nad zabytkami i zagospodarowaniem obiektów zabytkowych.

Sprawozdanie z realizacji poszczególnych zadań ujętych w Programie opieki nad zabytkami

W latach 2021-2022 realizowano II i III etap projektu „Modernizacja przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizowanym w Lubawie”, natomiast w latach 2023-2024 skupiono się przede wszystkim na kontynuacji drugiego etapu.

"Modernizacja przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizowanym w Lubawie - etap II kontynuacja"

Przedmiotem inwestycji było zagospodarowanie śródmiejskiej przestrzeni publicznej w Lubawie, położonej w pasie dawnej fosy staromiejskiej u zbiegu ulic Warszawskiej i Kupnera. Zadanie obejmowało przebudowę drogi wewnętrznej i parkingu wraz z budową zjazdu z ul. Kupnera, budowę ścieżki rowerowej i chodników, przebudowę północnego chodnika ul. Kupnera i chodników w ul. Warszawskiej, przebudowę instalacji oświetlenia elektrycznego, budowę instalacji monitoringu, budowę obiektów małej architektury, w tym altany, trzech pergoli, ławek, koszy na śmieci, stojaków rowerowych, usunięcie części istniejących drzew i krzewów oraz wykonanie nowych nasadzeń drzew i krzewów.

Zakres prac obejmował również prace konserwatorskie pomnika Chrystusa Króla zlokalizowanego u zbiegu ul. Warszawskiej i ul. Kupnera oraz naprawę konserwatorską tablic pamiątkowych i odtworzenie inskrypcji na postumencie z zachowaniem liternictwa i rozmiarów.

Prowadzenie i aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków

Ewidencja zabytków ma charakter zbioru otwartego i podlega aktualizacji polegającej na włączaniu i wyłączeniu kart adresowych zabytku. Ostatnie zarządzenie porządkujące Gminną Ewidencję Zabytków zostało wydane w 2019 roku - Zarządzenie Nr 68/2019 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 12 września 2019 r. w sprawie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków miasta Lubawa. W okresie sprawozdawczym na wniosek właścicieli obiektów, po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, uległy zmianie trzy karty ewidencyjne. Dokonano dwóch wykreśleń oraz zmiany zakresu wpisu jednej z kart. Skreślenie zabytku co jest równoznaczne z wyłączeniem karty z Gminnej Ewidencji Zabytków dotyczyło domu przy ul. Pl. Zamkowy 4 oraz Budynku gospodarczego ze szczytem przy ul. Św. Barbary 9. Zmian tych dokonano odpowiednio Zarządzeniem nr 163/2023 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 27 listopada 2023r. w sprawie skreślenia zabytku i wyłączenia karty adresowej z Gminnej Ewidencji Zabytków oraz Zarządzeniem nr 120/2024 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 21 października 2024r. w sprawie skreślenia zabytku i wyłączenia karty adresowej z Gminnej Ewidencji Zabytków. Zmiana zakresu wpisu dotyczyła budynku przy ul. Grunwaldzkiej 16 i została dokonana Zarządzeniem nr 53/2023 Burmistrza Miasta Lubawa z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków miasta Lubawa. Nowa karta zawiera wpis - Budynek wraz z zabudowaniami gospodarczymi, zespołem zieleni, murem i ogrodzeniem (poprzednio Budynek).

Popularyzowania zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego oraz upowszechniania wiedzy o zabytkach i ich znaczeniu dla historii i kultury

W zakresie popularyzowania zagadnień związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego samorząd miasta między innymi współpracuje z organizacjami działającymi na rzecz pożytku publicznego. Obszary współpracy określane są corocznie w uchwalanym przez Radę Miasta Programie współpracy miasta Lubawa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami uprawnionymi ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W roku 2023 ogłoszono konkurs z zakresu z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego pn. „Lubawa Gwiazdą Kopernika”, na który przewidziano kwotę 10 000 zł. Konkurs miał na celu między innymi popularyzację wiedzy o Mikołaju Koperniku i jego działalności oraz upowszechnienie informacji o pobycie Mikołaja Kopernika w Lubawie. Mikołaj Kopernik, a przede wszystkim jego związek z Lubawą, wpisuje się w formułę dziedzictwa kulturowego naszego miasta. Niestety na konkurs nie wpłynęła żadna oferta. Ponadto miejskie placówki edukacyjne podejmowały czynności mające na celu edukację lubawskich dzieci popularyzując wśród nich wiedzę z zakresu dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków.

Realizacja i finansowanie przez Gminę Miejską Lubawa zadań z zakresu ochrony zabytków

Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jednostki samorządu terytorialnego mają możliwość dotowania prac konserwatorskich, restauratorskich oraz robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Tryb udzielania dotacji zostały zawarte w Uchwale Nr XXXVI/281/2010 Rady Miasta Lubawa z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, zmienionej Uchwałą Nr XXXVIII/303/2010 Rady Miasta Lubawa z dnia 26 maja 2010 r., a od kwietnia 2023 roku w Uchwale Nr LIII/454/2023 Rady Miasta Lubawa z dnia 28 kwietnia 2023 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków położonych na terenie Gminy Miejskiej Lubawa, zmienionej Uchwałą nr IX/60/2024 Rady Miasta Lubawa z dnia 29 listopada 2024 r.

Wysokość dotacji i zadanie przeznaczone do realizacji w okresie sprawozdawczym przedstawia tabela poniżej:

Rok 2023

Beneficjent	Zadanie	Kwota dotacji	Koszt całkowity zadania
Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo Prowincja Chełmińsko-Poznańska	na prace konserwatorskie przy ogrodzeniu - remont zabytkowego muru ogrodzeniowego odcinek od ulicy Piaskowej - 4 przęsła w zabudowaniach zespołu szpitala miejskiego w Lubawie wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie w dniu 8 września 2003 r. pod nr A-4258	20 000 zł	80 110,64 zł

Rok 2024

Beneficjent	Zadanie	Kwota dotacji	Koszt całkowity zadania
Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo Prowincja Chełmińsko-Poznańska	z przeznaczeniem na prace konserwatorskie przy ogrodzeniu - remont zabytkowego muru ogrodzeniowego odcinek od ulicy Piaskowej - przeszło 7 i 8 ze słupkami - w zabudowaniach zespołu szpitala miejskiego w Lubawie wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie w dniu 8 września 2003 r. pod nr A-4258	20 000 zł	97 500,73 zł
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Anny, ul. Kościelna 5, 14-260 Lubawa	z przeznaczeniem na remont fundamentów północno-wschodniego fragmentu prezbiterium kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Anny w Lubawie wpisanego do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 20.03.1957 r. (nr rejestru A-220) Z	20 000 zł	22 438,21 zł
Parafia Rzymsko - Katolicka pw. św. Jana Chrzciciela i św. Michała Archanioła w Lubawie, ul. Kupnera 20, 14-260 Lubawa	z przeznaczeniem na realizację zadania pn. Osuszenie ścian i odmalowanie ścian kościoła pobernardyńskiego w Lubawie polegającego na: 1) skuciu tynku z zawilgoconych ścian oraz wtórnego cokołu z płytek gresowych na zawilgoconych ścianach i posadzce, 2) osuszeniu wilgoci ze ścian fundamentowych, 3) izolacji przeciwwilgociowej i przywróceniu do stanu pierwotnego, 4) wykonaniu przeszyci konstrukcyjnych, 5) zabezpieczeniu polichromii, 6) malowaniu ścian, ławek, konstrukcji nośnej i wkuciu w tynk instalacji elektrycznej, w kościele pw. św. Jana Chrzciciela i św. Michała Archanioła wpisanym do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie w dniu 22 marca 1957r. pod nr A-229	499 867,02 zł w tym: 9 997,34 zł – środki Gminy Miejskiej Lubawa 489 869,68 zł – środki z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.	499 867,02 zł
Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i św. Anny, ul. Kościelna 5, 14-260 Lubawa	z przeznaczeniem na wykonanie I etapu prac budowlanych, konserwatorskich i restauratorskich muru przy Kościele św. Anny w Lubawie - mur południowy od strony budynku wikariatki wraz z basztą łupinową na odcinku od baszty łupinowej do narożnika południowo - wschodniego. Prace	494 000,00 zł w tym: 9880,00 zł – środki Gminy Miejskiej Lubawa 484 120,00 zł – środki z	494 000,00 zł

	<p>budowlane i konserwatorskie obejmą: - fundamenty, wątek ceglany, wątek kamienny, zabezpieczenie elementów metalowych, naprawę i przemurowanie nakrywy muru, kompleksowy remont i konserwację baszty łupinowej wraz ze stolarką.</p> <p>Obiekt został wpisany do rejestru zabytków decyzją L. 280 WKZ w Olsztynie z dnia 01.08.1957 r. (nr rejestru A-377). Ponadto stanowi on część układu urbanistycznego wpisanego do rejestru Decyzją z dn. 31.12.1953 r. obejmującą ochroną Stare Miasto Lubawa wraz z otaczającymi je średniowiecznymi murami obronnymi oraz obszar w promieniu 50 m na zewnątrz od murów obronnych (nr rejestru A-129).</p>	<p>Rządowego Programu Odbudowy Zabytków.</p>	
--	---	--	--

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, że priorytety określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami były realizowane w okresie sprawozdawczym wszechstronnie przez różnorodne i komplementarne zadania, które prowadziły do osiągnięcia założonego celu, a wszystkie główne zadania i wytyczone cele zostały zrealizowane. Zadania te obejmowały, zarówno działania bezpośrednio wpływające na poprawę stanu zachowania lubawskich zabytków, jak i projekty upowszechniające i promujące lokalne dziedzictwo kulturowe oraz zwiększające świadomość społeczną w zakresie potrzeby jego zachowania. Aby osiągnąć wymierne i trwałe efekty podobne działania, powinny być kontynuowane w kolejnych latach, co przyczynić się może do zwiększenia atrakcyjności turystycznej miasta oraz do budowania silnej tożsamości lokalnej jego mieszkańców.